

Передплата

на «РУСЛАНА» виносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків

Поодинокі числа по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ма вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш,
бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руських свят о 5½ год. пополудня.

Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» при ул. Осоловських ч. II. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в насажі Гавсманна.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатаї вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Перший просвітно-економічний зїзд у Львові.

(+) На перший просвітно-економічний зїзд, котрий вчера розпочав ся, а сьогодні кінчить свої наради, явило ся, як ми вже вчера зазначили, незвичайно поважне число учасників з усіх сторін України-Руси. Найчисленїше, як се зовсім природно, заступлена тут Галичина, від Кракова аж по Черемош, а вислала своїх представників також Буковина. Найвідрадіїшою подією є приїзд значнїшого, як доси бувало, числа представників російської України, від Збруча аж по Дон, від Петербурга аж до Чорноморські степи, представників тамошних просвітних посестер. Та дрібчочка конститутційної пільги, яка при всіх напастях російського чиновництва, дала троха лекше відотхнути нашим братям на Україні і взяти ся до перших підвалин просвітної роботи, заохотила їх вислати своїх представників до Львова, щоби они тут розповіли про свої просвітні почини, щоби приглянули ся тутешній просвітній роботі, покріпили ся духом, а вернувши до домів, з тим більшою ревностю взяли ся орати свій домашній переліг і засївати здоровим зерном.

Лише Угорські Руси не довело ся вислати своїх представників на всеукраїнський просвітно-економічний зїзд у Львові задля зовсім і для всіх зрозумїлих політичних відносин. Мадярський гвет наляг там невимовно всі немадярські народности, а вжеж найбільш занедбаною, найбільш упослідженою народністю є там Русини, до чого чимало причинило ся проповідувано там нашими обединителями москвофільства. Одначе й там уже щораз кріпшає сила немадярських народностей і ведалекій мабуть уже час, коли скінчить ся самовлада і верховлада мадярських кошутівців, що спиняють і гноблять всякий свободний рух просвітний і народний поміж немадярськими народностями. І між угорськими Русинами починає уже на світ благословити ся і они зрозумїли уже, що лише рідною мовою можна розбудити нарід до життя, можна его двигнути до свідомости і до народних віродин. Тимто і нашій Галичкій «Просвітї» припадає також задача, пособляти в їх перших дрібних починах народної просвіти, а чей уже на однім з найблизших зїздів повитаємо також і наших братів з Угорської Руси.

Сей перший просвітно-економічний зїзд має передовсім незвичайне значїне для поширеня і поглибленя дотеперїшної

просвітно-економічної роботи і організації. Можна вправді вказати на деякі похибки в організації сего першого зїзду, в превеликім нагромадженю рефератів, яких неможливо відчитати і переговорити протягом двох днів, а всеж таки бодай з тих рефератів, які могли бути прочитані і обговорені, винесли учасники а також Головний Виділ багато цїнних заміток і помічень, що послужать указками до дальшої роботи.

Справедливо зазначив представник Катеринославської «Просвіти», д. Микола Левитський, що для наших просвітних змагань розкривають ся дві мети, до яких нам треба простувати, перша се сама просвіта, а друга се самодїяльність, до якої нам треба наш народ заправляти. Отже тут вказав речник Катеринославської «Просвіти» на те, щоби ми просвітою і народо-господарскою роботою заправили наш нарід до самодїяльности, щоби він видобув з себе дрімучі в тих мільонах сили життєнні, зєдинив їх до органічної позитивної і реальної роботи, а тоді скрипить ся також народно-полїтична свідомість і сила українського народа, тоді стане він поважним і важким чинником політичним і державним, з яким міродатні круги державно-полїтичні будуть привеволені числити ся.

Матеріяли до історії буковинської Руси.

V.

Важнїші праці Із. Воробкевича
в роках 1876—1897.

Ч. 22.

Лист Із. В-а до Ол. Барвіньского.

(Дальше).

При случаю мого юбілея просить мене славетний капельмайстер (руського театру) Вольфгаль для театру для Zwischenaktmusik щось написати. Добре, кажу я, лиш прошу менї партитуру звернути. «За два дни вам зверну». Отже беру ся я до праці, пишу на оркестру думку і коломиїки, передаю ему, три рази листовно прошу о зверненє мої власности, їм байдуже, менї і слово не відповідають і мої партитури у себе держать і собі десь думають: Kannst uns gern haben! Тепер нехай менї хто скаже, чи се не єсть ein modernes, besonders auf geistiges Eigenthum abgesehenes Brigantenthum? О, гядно дієсь в нас!

Я готов присягнути і давно вже закликав ся, більш нічого для нашої сцени і газети (не) писати, (хїба якісь дрібницї для календарів і т. п., щоб не забути рідного слова), — тому не ворогуйте на мене, ви мої солоденькі друже (?), не дам вам більше поводу над мною і моїми бідними творами буритись, злоститись

і може і на жовтїльницю — хрвань Господи — розболїтись, лиш прошу Вас, верніть менї мою власність! Желаяю я, щоб мої діти сироти під власнов, а не чужов стрїхов умерли, мое серце велике, єще єсть в нїм доволї місця і для них грїб вврити і могилу висипати.

Отсе, мій милий друже, глибокі рани мого серця (но не всі), рани з котрих дни і ночи кривава сукроватица тече, рани, котрі хїба одна могила загоїть. Прошу і молю тебе про милость Божу, придбай для них цілющий лік; він не росте ні на Чорногорі, ні на зеленій сіножати, его і в аптиці не найти, — скажи моїм друзьям в личнїві, щоб менї мої твори, діти-сироти, назад вернули і мої рани на час загоять ся, скажи їм тверде слово правди, щоб спокійно «благоденствували» і спокійними були, мое слово. більш не обурить їх благородної крови...

Я, братічку, ослаб і нераз мислю: небаром тебе понесуть і положать біля твого брата Григорія — і дай Боже, щоб горяче желанє скоревько сповнилось! На сему гидному свїті, повному злости, ненависти, поганого, мерзкого егоїзма і обскурантизма і фарисейства тяжко тому жити, котрий думає: за мій слабий, малозначний труд тебе спїмнуть не злим, но добрим словом. Тфу! Pfui! Гу!

Давно я такий довгий лист не писав, жалем і розчаруванем розгуканї води греблю урвали і яругами до тебе летїли, шукаючи улєкшеня для дуже скорбного, невдякою пригнетеного серця! Сей лист пишу для тебе, може він і по моїй смерті до чогось здасть ся? Буде щирою фотографією гнилих обставин на галичкій і буковинській Руси...

За твої щирі благожеланя в день моїх імянин прийми мою щирю подяку. З дорогої, братньої Триє Ти один з жалем і тоскою в серці остав ся, — праця для народа тебе потїшит, ти, Атласе руский; працой, друже, кїлька сили стане, но і то знай, що свїт часто за здоровий хлїб в чоловіка каменем кидає. Твоє серце щире, твій характер образцевий, твоя любов до свого народа безмірна і безпримїрна, як хочеш (endlos u. beispiellos), — но, знай, братічку, що і круг тебе чванять ся такі люди, котрих серце не єсть навіть тальмізолотом, но смердячим гноєм, покритим пустою позлїткою. В такі камїня «претолкновєня» спиняєсь просвіта і поступ і ми, місто зову нашого гасла: на перед!, привикаємо поволи до шкідливого Krebsgang-u!

Моїм псевдоприятелям заспївав бим какофонну лебедєву піснь, от і перед очима система лїній і ключ — — но то не по християнськи.

Нехай їм Господь грїхи простить, бо н знають — —

Бувай менї здоров і поклони ся від мене всім дорогим твоєму серцю.

Твій давний щирий друг

Ізидор Воробкевич.

19. Іюня 1889.

(Дальше буде).

Сей перший просвітньо-економічний зїзд має також незвичайне значінє для скріплення українсько-руської народної ідеї; він виявив перед сьвітом одноцілість великого-українського народу, як не будь розділеного поміж ріжні держави і коронні краї, виявив одноцілість змагань до народно культурного розвитку і поступу і се не остане також без значіння для дальшого політичного розвитку українсько-руського народу.

Наостанку годить сь звернути ще на одну обставину, яка виявила ся також з нагоди того першого просвітньо-економічного зїзду. В сїм зїзді взяли участь всі верстви нашої суспільности, обох полів, а передовсім важним і численним чинником явило ся наше народолюбне духовенство. Наші брати з російської України, котрі наслідком тамошних відносин привикли, з невеликими виїмками, бачити в своїм духовенстві гасителів науки і просвіти, могли тут наглядно впевнитися, яким важним чинником і учасником в просвітньо-економічній і народній роботі в наше духовенство, котре в значній часті виїшло з народа, з ним живе, з ним безпосередно стикає ся і з ним трудиться. Отже сей зїзд виявив, що без того чинника ми будиб не осягнули тих успіхів, які наглядно представили ся нам в дотеперішних змаганнях „Просвіти“, що ми не можемо і не повинні і в будучині без него обходити ся в нашій народній роботі. А треба і се пам'ятати і з притиском і се тут зазначити, що здорова просвіта повинна опирати ся на підвалинах християнського сьвітогляду, що она не може обійти ся без релігійної підвалини, як се влучно вказав у своїм рефераті проф. др. Ковач, як се потверджує культурний розвиток народів, бо християнська релігія не стає в суперечности із справдешним поступом, а навпаки єму пособляє, єго скріпляє і оживляє.

Сей перший всеукраїнський просвітньо-економічний зїзд дав нам огляд дотеперішної нашої роботи, виявив добутки єї і успіхи а також хиби, недостачі і недомагання — він має бути також дороговказом, як зазначив д. Микола Левитский — куди нам в будучині іти, якими дорогами, якими середниками, якими способами нам змагати до мети всенародної просвіти. Кінчаючи поки що єї наші перші замїтки з нагоди сего зїзду, бажаємо горячо, щоби робота в тїм напрямі розпочата обгорнула всі області заселені українсько-руським народом і щоби в недалекій будучині, коли „Просвіта“ буде сьвяткувати свій золотий ювілей, можна було вказати на богаті добутки єї роботи.

Тирольці Сходу!

(Статя надїслана з нагоди незаконного поступованя судових урядників пра списуваню протоколів з рускими сторонами).

(Конець).

В інтересі Австрії і єї володаря лежить, не дозволити на доптанє монаршої волі с. є. закона, се прямо шкодить їх повазі. Дїлати в обороні поваги і могутности і держави і цїсаря єсть найсвятишим і найкрасшим обовязком кожного горожанина.

Воля монарха, що проявляє ся в законї, мусить бути незломно виконана. Хто тїй волї противить ся, той єсть бунтівником, революционером, ворогом суспільного ладу і порядку, шкідливим анархістом, якого не повинна земля на собі носити. За бунт, за злочин державної зради назначена кара смерти, а колиб цїсар в часї бунту находив ся в небезпечї, то єсть обовязком кожного доброго і вірного горожанина навіть з оружєм в руках кинути ся як лев на бунтівника-ворога, і то так відважно і так сильно, щоби сьє вже за одним ударом розторопив і розтер на порох, бо ніхто безкарно троти цїсаря бунтувати ся не може і не повинен.

Є злочини, при котрих вже сама бездїльність і мовчанка є каригідні. Той, що дивить ся на доконуванє злочину рівнодушно, стає ся через свою рівнодушність також зинним того самого злочину.

Виступити отже проти злочинного нехтованя цїсарської волі с. є. закона, приказуючого списувати протоколи в матірній мові сторін, єсть нашим сьвятим обовязком, а виступити треба з всею рішучістю і силою та з тою повною сьвідомістю, що дїлаємо се в першій мірі в інтересі могутности і слави нашої австрійської держави і нашого сїдоглавого монарха Руский народ! По цїлій твоїй галицькій землі нехай залунає могутний звук вічевого дзвона, бо на нїй не панує ся закона, нехтує ся волю монарха. Сотками і тисячами віч нехай твій сильний голос як грім несе ся з протестом проти непошанованя цїсарської волі с. є. закона. Нехай старенький наш монарх, окружений авреолею поважаня цїлого сьвіта, почує, що ще живуть Тирольці Сходу, вірні до нинї, і як колись своїми грудьми боронили австрійської держави і династії Габсбургів перед численними бунтами та ворохобнями, так само й нинї готові кожної хвилі виступити рішучо проти всякого противника, що нарушує закон на єго землі і волю монарха.

Бездїльно і байдужно тепер сидїти не дозволяє нам загально-державний австрійський патріотизм, бо ходить ту о річ дуже великої ваги, ходить о переведенє в дїло волї нашого монарха, яка безусловно повинна бути виконана.

Традиційно вірний Австрії і австрійській династії народ, рішучо і відважно дїлай, нехай кождий судия знає, що не стерпиш сего байдужно, нехай буде так, щоби з Тобою не списувано инакше протоколи, як Твою рідною рускою мовою.

Зроби сьє хвилю великою, історичною, нехай Твої дїти ще раз будуть Тирольцями Сходу, нехай ще раз стануть в рішучій оборонї волї монарха с. є. закона. Закон не сьміє бути нарушуваний. Покажи всім, що допчуть закони, що Ти на зруйнованє Австрії, так як колишньої Польщі, непошанованєм закона ніколи не дозволиш і упадок Австрії в наслідок нехтованя законів може хиба прийти по Твоїх трупах!

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Віденські дзєвники з недїлі ударили на треногу по причині вїстий про відроченє, замкненє або розв'язанє парламенту. Заколот між сторонництвами довів польську палату до безсилля, котре в заповітом повороту самоуправи §. 14.

Тиждень, що розпочав ся єєї недїлі, буде справді тижнем важних політичних рішень. В середу внесе правительство в палаті чєско-німецьку язикову предлогу а в четвер має відбутися голосованє в бюджетовій комісії над бюджетовою позицією „розпорядимий фонд“. Коли при голосованю бюджетова позиція перепаде в наслідок невдоволеня сторонництва в язикових предлог, то правительство уступить або що найменше відрочить сєсію. Колиж розпорядимий фонд перейде, то вислїд голосованя покаже, котрі сторонництва готові поперти бар. Бінерта і помочи єму в утвореню парламентарного кабінету.

Знав ся, що розвага возьме верх в палаті, бо сучасне замішанє в пос. палаті викликає гостка інтригантів в парламенті і поза парламентом, котрим не дає спокою се, що в нормально працюючій польській палаті і в парламентарнім правительстві зазначив би ся вплив хр.-суспільного сторонництва а ще більший Славян. Тодї виявило би ся, що Австрія не є державою управляваною виключно Німцями. А позаяк три парламентарні сторонництва хр.-суспільне, соц. демократи і коло польске видять в тїм свій хосєн, щоби палата дальше працювала правильно, тому належить надїятися, що по утихомиреню хвилевої бурї верне палата до успішної праці.

Заграниця.

Протокол австро-угорско-турецької угоди відїшов до Царгорода, позаяк мають там бути зроблені незначні зміни, дотикаючи австрійських урядів поштових і капітуляцій. Не підлягає найменшому сумнівови, що угода буде доведена до кінця вже в найкоротшій часї та що мимо забігів зі сторони сербської і чорногорської більшість турецького парламенту заявить ся за нею, бо опозиція числить доси 30 голосів, а в найлучшій разї дотягне до 60.

До австро-угорського міністерства заграничних справ надїшли три ноти, які дотикають напруженя між Болгарією і Туреччиною: російська, турецька і болгарська. Австро-Угорщина станула на становищі Росії, а іменно, щоби здержати військові розпорядки обох поріжнених держав, не допустити Туреччину до виконаня єї пляну. Урегулювати турецько-болгарську границю та приневолити єї до сего щоби свої домагання що до відшкодованя зменшила на 100мільонів. Франків тимчасом відносини між Туреччиною а Болгарією значно погіршили ся, бо Болгарія обстає рішучо при 82 мїл., які жертвує Туреччині. В противнім разї заявляє Болгарія, що готова до вїйни.

Бувший сербський міністер-президент Ніколаєвич, має, як говорять, удати ся з порученя сербського правительства до міжнародної парламентарної унії в Берні, щоби поінформувати її про положенє, створенє анексією Босни і Герцєговини. Після єго проєкту Сербія і Чорногора повинні застосувати до згаданої унії меморандум, впевняючи, що найвизначнійші члени єї унії приобіцяли єму сповненє справедливих домагань обох держав.

З Білгороду звїщають, що супроти поклику, який видав видїл народної самооборони до сербських добровольців, щоби були готові, бо час дїланя вже недалекий, заявив міністер Мілофанович, що правительство не допустить до непокоєня боснійско-герцєговинської границі з огляду на наслідки, які оно може за собою потягнути.

З Цетинїї розїйшла ся через бюро Райтера вїсть, що чорногорську границю переступили 4 австро-угорські

